

Sociaal gedrag linkse en rechtse kiezers

Met de verkiezingen voor de deur positioneren linkse partijen zich in het debat vaak socialer dan rechtse partijen. Uit onderzoek onder Nederlandse beleggers blijkt dat beleggers die links stemmen zich in het algemeen socialer gedragen dan beleggers die rechts stemmen. Dit suggereert dat rechtse kiezers zich meer volgens het economische standaardmodel gedragen, waarin mensen alleen proberen hun eigen geluk te maximaliseren en zich niet pro-sociaal gedragen.

PAUL SMEETS
Onderzoeker aan de
Universiteit Maas-
tricht en bij het
European Centre for
Corporate Engage-
ment

Traditionele economische modellen gaan uit van individuen die hun eigen belang nastreven en zich niet pro-sociaal gedragen. Echter, volgens recentere economische modellen hebben mensen in bepaalde omstandigheden een voorkeur om zich sociaal te gedragen (Rabin, 1993; Fehr en Schmidt, 1999; Riedl en Smeets, 2012).

Een hypothese die eerder voor de Verenigde Staten is getoetst, is of rechtse kiezers zich vaker volgens traditionele economische modellen gedragen en linkse kiezers eerder pro-sociaal gedrag vertonen. Het onderzoek uit de Verenigde Staten suggereert dat rechtse kiezers zich inderdaad vaker volgens het economische standaardmodel gedragen dan linkse kiezers. Hong en Kostovetsky (2012) maken een onderscheid tussen fondsmanagers die de Republikeinse partij financieel ondersteunen en fondsmanagers die doneren aan de Democratische partij. De laatste groep investeert in bedrijven die beduidend hoger scoren op duurzaamheid dan fondsmanagers die de Republikeinen steunen. Verder blijkt dat bedrijven met een CEO die de Democratische partij steunt ook duur-

zamer zijn dan bedrijven die geleid worden door een Republikeinse CEO (Di Giuli en Kostovetsky, 2011). Voor zover bekend, is er in Nederland geen onderzoek gedaan naar het verband tussen politieke voorkeuren en pro-sociaal gedrag. Aangezien het Amerikaanse tweepartijensysteem substantieel verschilt van het Nederlandse politieke stelsel, is het niet duidelijk of ook Nederlandse linkse kiezers zich socialer gedragen dan rechtse kiezers. Bovendien is het belangrijk om te weten wat de invloed is van politieke voorkeuren op verschillende aspecten van sociaal gedrag, omdat het gedrag contextafhankelijk kan zijn.

AANPAK

Mensen kunnen zich op veel manieren sociaal gedragen. Een aantal indicatoren van 'sociaal gedrag' zijn redelijk objectief te meten. Een voorbeeld hiervan is de mate waarin mensen doneren aan goede doelen. Gegeven de politieke discussie over het verminderen van ontwikkelingshulp is het bijvoorbeeld interessant om te onderzoeken of linkse kiezers meer doneren aan goede doelen dan rechtse kiezers. Andere indicatoren zijn: of iemand duurzaam belegt, vrijwilligerswerk doet, of de persoon is geregistreerd als orgaandonor en tot slot het geldbedrag dat de deelnemer in een experiment deelt met iemand anders. De informatie over het bezit van duurzame beleggingsfondsen is afkomstig uit de administratieve data van de aanbieder, wat de objectiviteit waarborgt. Naar het doen van vrijwilligerswerk, registratie als orgaandonor en giften aan goede doelen is gevraagd in de enquête die de deelnemers invulden. In het experiment is gewerkt met echt geld in bedragen tot tweehonderd euro. Dit zorgde ervoor dat de beleggers er serieus mee omgingen. In de privésfeer van mensen is het objectief meten van sociaal gedrag zo goed als onmogelijk. Daarom wordt voorbij gegaan aan uitingen van persoonlijke naastenliefde en beperkt het onderzoek zich tot het bestuderen van 'maatschappelijk sociaal gedrag'.

In totaal bestrijkt de dataset bijna drieduizend particuliere beleggers van een grote Nederlandse aanbieder van

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

Classificatie van politieke partijen als rechts of links

TABEL 1

Politieke partij	Zeer links 0 – 10 zeer rechts
PvdA	3,00
GroenLinks	3,09
SP	3,70
Partij voor de Dieren	4,39
D66	4,96
ChristenUnie	5,56
CDA	6,30
Partij voor de Vrijheid	6,99
VVD	7,05
SGP	8,35

Bron: CentER data

beleggingsfondsen, die zijn bevraagd in juni 2011. Bij een steekproef van beleggers moet men voorzichtig zijn met het generaliseren van de resultaten. Maar de benaderde aanbieder van beleggingsfondsen is een van de grootste in Nederland en heeft klanten met zeer uiteenlopende achtergronden. Bovendien is gecorrigeerd voor financieel vermogen, geslacht, leeftijd, opleiding, burgerlijke stand, aantal kinderen en inkomen.

Deelnemers aan het onderzoek kregen de vraag met welke politieke partij zij zich het best kunnen identificeren. Met behulp van CentERdata, waarin zich een representatief deel van de Nederlandse bevolking bevindt, is meer dan vijfduizend Nederlanders gevraagd op welke partij ze hadden gestemd in de Tweede Kamerverkiezingen in juni 2010. Ook is aan de deelnemers gevraagd om op een schaal van 0 tot 10 aan te geven of hun politieke voorkeur sterk links (0) of rechts (10) is. Tabel 1 laat zien of kiezers van verschillende partijen

Pro-sociaal gedrag van linkse en rechtse kiezers

TABEL 2

	Linkse beleggers (32,5 procent)	Rechtse beleggers (67,5 procent)
Duurzaam beleggen	17 procent	11 procent
Orgaandonor	56 procent	45 procent
Bijdragen in experiment	76,40 euro	70,58 euro
Donaties goede doelen per jaar	807 euro	847 euro
Vrijwilligerswerk	44 procent	45 procent

zichzelf links of rechts noemen. Hierbij valt op dat de SGP als meest rechts uit de bus komt, gevolgd door de VVD en de PVV. Kiezers van de PvdA en GroenLinks zien zichzelf als meest links, meteen gevolgd door de SP.

Partijen die lager scoren dan vijf zijn ingedeeld als links en partijen die hoger scoren dan vijf als rechts. GroenLinks, SP en PvdA zijn geclassificeerd als links en de rechtse partijen zijn VVD, PVV, CDA, ChristenUnie en SGP. D66 is niet ingedeeld als links of rechts, omdat zij via een officiële reactie hebben laten weten zich als middenpartij te classificeren. Ook de Partij voor de Dieren geeft op haar website specifiek aan links noch rechts te zijn, daarom is deze partij ook niet geclassificeerd. Indien D66 en de Partij voor de Dieren wel conform de indeling van tabel 1 worden ingedeeld als linkse partijen, dan worden de verschillen tussen linkse en rechtse kiezers in hun sociaal gedrag groter. Slechts 0,5 procent van de deelnemers geeft aan zich het best te identificeren met een andere politieke partij dan aan hen voorgelegd. Deze beleggers zijn dan ook niet meegenomen in het onderzoek, evenals de 15,1 procent die aangeeft zich met geen van deze partijen te kunnen identificeren of die geen antwoord op de vraag wenst te geven. Van de beleggers die geclassificeerd kunnen worden als links of rechts, is 32,5 procent links en 67,5 procent rechts. Aangezien over de verdeling tussen linkse en rechtse partijen kan worden gediscussieerd, wordt ook ingegaan op de resultaten voor de afzonderlijke partijen.

RESULTATEN

Beleggers die links stemmen gedragen zich in een aantal aspecten sociaal dan rechtse beleggers, zoals valt op te maken uit tabel 2. Allereerst, kiest 17 procent van de links stemmende beleggers voor een duurzaam beleggingsfonds, terwijl dit slechts 11 procent is voor rechtse kiezers. Tabel 3 laat zien dat maar liefst 22 procent van de kiezers van GroenLinks een duurzaam beleggingsfonds heeft en dit is 9 procent onder de VVD'ers. Met 56 procent registraties zijn linkse kiezers beduidend vaker geregistreerd als orgaandonor dan rechtse, van wie 45 procent is geregistreerd. Ter vergelijking, 48 procent van de totale Nederlandse bevolking is geregistreerd als orgaandonor volgens het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2011).

Een op de tien willekeurige deelnemers aan het onderzoek kreeg de mogelijkheid om echt geld te verdienen in een

Sociaal gedrag kiezers per politieke partij¹

TABEL 3

	Duurzaam beleggen (in procenten)	Orgaandonor-registratie (in procenten)	Bijdragen in experiment (in euro)	Donaties	Vrijwilligerswerk (in procenten)
PvdA	14	56	76,90	1022	46
GroenLinks	22	56	81,50	715	46
SP	15	53	66,71	485	34
PvdD	16	42	72,50	748	47
D66	15	57	77,40	835	37
ChristenUnie	18	45	73,15	752	67
CDA	13	43	76,90	820	60
PVV	13	41	63,00	977	29
VVD	9	47	68,42	865	37
SGP	9	23	68,75	657	68

¹ Getallen in het oranje geven de meest sociale kiezers weer en getallen in het blauw de minst sociale.

keuze-experiment, middels een *trust game* (Berg *et al.*, 1995). Hierin wordt gemeten of iemand het vertrouwen van een ander beloofd of misbruikt. In dit experiment waren er steeds twee deelnemers, van wie de anonimiteit volledig is gewaarborgd. Beide deelnemers kregen 50 euro. De eerste deelnemer kon beslissen om een deel van dit bedrag naar deelnemer twee te sturen. Het opgestuurde bedrag werd met drie vermenigvuldigd. Dus als de eerste deelnemer de hele 50 euro opstuurde, dan kreeg de tweede deelnemer 150 euro. Deelnemer twee had dan zijn eigen 50 euro plus de gekregen 150 euro, ofwel 200 euro. Nu kreeg deelnemer twee de mogelijkheid om een deel van deze 200 euro terug te sturen naar de eerste deelnemer. Linkse stemmers stuurden gemiddeld 76,40 euro terug, terwijl dit 70,58 euro was voor rechtse stemmers. Ook in het keuze-experiment gedragen linkse stemmers zich dus socialer dan rechtse. De aanhang van de PVV stuurde bijvoorbeeld het minste geld terug: gemiddeld 63 euro. Onder de kiezers van de linkse partijen zijn de verschillen groot. GroenLinks-aanhangers stuurden met 81,50 euro gemiddeld het meeste geld terug, waar de sympathisanten van de SP met gemiddeld 66,71 euro beduidend zuiniger waren.

Niet op alle gebieden gedragen rechtse beleggers zich vaker volgens het economische standaardmodel dan linkse beleggers. Linkse en rechtse kiezers doneren ongeveer evenveel geld aan goede doelen en doen even vaak vrijwilligerswerk. Kiezers van christelijke partijen als het CDA, de SGP en de ChristenUnie doen opvallend vaker vrijwilligerswerk dan kiezers van een niet-christelijke partij.

Tabel 4 presenteert de resultaten van OLS-regressies en binaire logistische regressies. Hieruit valt te concluderen dat ook na het controleren voor factoren als opleiding, inkomen en geslacht, linkse kiezers zich op de meeste aspecten socialer gedragen dan rechtse kiezers. Specificatie 1, 2 en 5 zijn binaire logistische regressies. Een *odds ratio* boven 1 betekent dat de kans groter is dat iemand zich sociaal gedraagt en een odds ratio beneden 1 betekent een kleinere kans. De odds ratio voor de variabele 'linkse kiezer' in de eerste specificatie toont aan dat linkse kiezers 89 procent vaker een duurzaam beleggingsfonds bezitten dan rechtse kiezers, na correctie voor de controlevariabelen. Dit verschil is significant op het eenprocentniveau. Linkse kiezers zijn ook 29 procent vaker geregistreerd als orgaandonor. Specificatie 3 en 4 zijn OLS-regressies. Hiervoor worden de coëfficiënten weergegeven. Specificatie drie laat zien dat linkse kiezers 5,19 euro meer terugsturen in het experiment dan rechtse kiezers. Er is geen relatie tussen politieke voorkeur en donaties aan goede doelen. Na controlevariabelen zijn linkse kiezers 33 procent minder vaak vrijwilliger dan rechtse kiezers, zoals blijkt uit de vijfde specificatie.

Enkele controlevariabelen zijn ook interessant. Mannen zijn minder vaak orgaandonor dan vrouwen en sturen minder terug in het experiment, maar ze zijn vaker vrijwilliger. Beleggers met een hoog financieel vermogen sturen minder terug in het experiment, maar zijn vaker vrijwilliger dan beleggers met een lager financieel vermogen. Het opleidingsniveau heeft geen invloed op pro-sociaal gedrag. De variabelen die niet zijn weergegeven bestrijken leeftijd, inkomen, burgerlijke staat, aantal kinderen en risicovoorkeuren (Riedl en Smeets, 2012).

Regressies¹

TABEL 4

	1 Logit Duurzaam beleggen	2 Logit Orgaandonor	3 OLS Experiment	4 OLS Donaties	5 Logit Vrijwilligers- werk
Linkse belegger	1,89***	1,29***	5,19*	-46,13	0,67***
Man	0,62	0,63***	-8,45*	124,43	1,73***
Laag vermogen	0,52***	0,88	-5,64	-176,71	1,00
Hoog vermogen	1,21	0,88	-7,36*	231,43	1,53***
Universitair diploma	1,07	0,90	1,81	-210,28	1,06
Andere controlevariabelen	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
R squared	-	-	0,028	0,023	-
N	1517	1505	515	661	1452

¹ Alle significantieniveaus berusten op tweezijdige toetsen, behalve voor 'linkse belegger', vanwege de eenzijdige hypothese.

*/**/*** Significant op respectievelijk tien-, vijf en eenprocentniveau

CONCLUSIE

De belangrijkste conclusie is dat beleggers die links stemmen zich socialer gedragen dan beleggers die rechts stemmen. Dit suggereert dat linkse kiezers de daad bij het woord voegen en dat rechtse kiezers zich vaker volgens het economische standaardmodel gedragen. De politieke voorkeur van beleggers kan ook belangrijk zijn voor banken bij de verkoop van beleggingsfondsen. Beleggers kijken niet allen naar rendement en risico, maar vooral linkse kiezers staan open voor duurzame beleggingsfondsen. Waar deze analyse zich beperkt tot de achterban van de verschillende politieke partijen, leert ze ons nog niets over het gedrag van politici. Of linkse politici zich dan ook zelf socialer gedragen en daarmee het voorbeeld van hun achterban volgen, dat valt nog te bezien.

LITERATUUR

- Berg, J., J. Dickhaut en K. McCabe (1995) Trust, reciprocity en social history. *Games and Economic Behavior*, 10(1), 122–142.
- Di Giuli, A. en L. Kostovetsky (2011) *Are red or blue companies more likely to go green? Politics and corporate social responsibility*. Working Paper op ssrn.com, 20 augustus.
- Fehr, E. en K.M. Schmidt (1999) A theory of fairness, competition and cooperation. *Quarterly Journal of Economics*, 114(3), 817–868.
- Hong, H.G. en L. Kostovetsky (2012) Red and blue investing: values and finance. *Journal of Financial Economics*, 103(1), 1–19.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2011) *Orgaandonatie*. Cijfers op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/orgaandonatie.
- Rabin, M. (1993) Incorporating fairness into game theory and economics. *The American Economic Review*, 83(5), 1281–1302.
- Riedl, A. en P. Smeets (2012) Strategic and intrinsic pro-social behavior of individual investors. *ECCE Working Paper*, nog te verschijnen.